

Sivistysvaliokunta

Asia: Esitys ammatillisen koulutuksen uudistuksesta

Viite: HE 161/2024 vp

Tiivistelmä Sivistan lausunnosta

- **Kokeilu**

- Kokeilussa on oltava mukana riittävästi ja kattavasti erilaisia yksityismuotoisia järjestäjiä
- Kokeilulaki ei saa estää kokeilun ulkopuolelle jäävien koulutuksen järjestäjien toimintaa ja kehittämistä
- On hyvä, että kokeilussa voidaan rajoittaa tutkintoja ja osaamisaloja uusista järjestämisoikeuksista

- **Rahoitus**

- Uudistusten ja leikkausten yhteisvaikutus ei saa tarkoittaa joillekin koulutuksen järjestäjistä toimintaedellytysten merkittävää heikentymistä
- Rahoitusmuutosten vaikutuksia tulee avata ja perustella tarkemmin koulutuksen järjestäjille
- Leikkausten ja rahoitusmuutosten tarkastelussa on huomioitava yksittäisen koulutuksen järjestäjän vuosikohtainen muutos, joka voi vaarantaa toimintaedellytykset

- **Oppimisen tuki**

- Esitys mahdollistaa joustavan tavan toimia, mutta samalla varmistaa opiskelijan oikeuden tarvitsemaansa tukeen
- Ehdotamme, että tukiopetus voisi olla myös esimerkiksi opettajan konsultaatioon perustuvaa tukea ja ohjausta
- Oppimisen tuen tulee olla yhtenäinen kokonaisuus asteelta toiselle siirryttäessä

1. Yleistä

Sivistysala ry (myöhemmin Sivista) kiittää eduskunnan sivistysvaliokuntaa mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi ammatillisen koulutuksen toiminnanohjauksen kokeilusta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi. Uudistuksessa kehitetään rahoitusjärjestelmää kokonaisuutena, oppimisen tukea yhtenäistetään sekä ammatillisen koulutuksen toiminnanohjauksen muutoksesta järjestetään pitkäkestoinen ja strateginen kokeilu.

Sivista pitää uudistusta erittäin tervetulleena. Samalla on muistettava, että ammatillista koulutusta rasittavat ensi vuonna voimaan tulevat noin 130 miljoonan euron säästöt, jotka toteutuessaan leikkaavat noin 11 000 tavoitteellista opiskelijavuotta. Nämä leikkaukset osuvat erityisesti erikoistuneisiin koulutuksen järjestäjiin. Opetus- ja kulttuuriministeriö on julkaissut (4.11.2024) pohjaehdotuksensa leikkauksen kohdentumisesta. Noin 30 järjestäjällä säästöjen vuoksi tehtävä leikkaus olisi yli 10 prosenttia opiskelijavuosirahoituksesta. Osalla leikkaus on lähes 20 prosenttia. Hallituksen leikkauksen lisäksi osa järjestäjistä menettää opiskelijavuosirahoitusta sillä perusteella, että järjestäjä alittaa vuonna 2024 tavoitteellisen opiskelijavuosimääränsä. **Koulutuksen järjestäjien kokonaistilanne on erittäin haastava; moni järjestäjä on jo ryhtynyt sopeutustoimiin, tai suunnittelee niitä.**

Hallituksen esittämän uuden rahoitus- ja ohjausjärjestelmän myötä koulutuksen järjestäjät saavat riittävät työkalut käyttöönsä koulutustarjontansa kehittämiseksi ja uudistamiseksi. Uudistus astuu kuitenkin voimaan vasta leikkausten jälkeen. Näin ollen koulutuksen järjestäjien ennakkointimahdollisuudet ovat heikot ja epävarmuus tulevasta suurta. **Sivista edellyttää, että eduskunta varmistaa, ettei uudistusten ja leikkausten yhteisvaikutus tarkoita joillekin koulutuksen järjestäjistä toimintaedellytysten merkittävää heikentymistä.** Koulutuksen järjestäjille tulee taata työ- ja kehitymisrauha.

Sivista kiinnittää sivistysvaliokunnan huomion ammatillisen koulutuksen monimuotoisuuteen. Sivistan jäseniin kuuluu 76 ammatillisen koulutuksen järjestäjää. Tähän joukkoon kuuluu monia sellaisia oppilaitoksia, jotka järjestävät tai ylläpitävät muutakin kuin ammatillista koulutusta, kuten vapaata sivistystyötä tai taiteen perusopetusta. Lisäksi mukana on useita työelämän kannalta keskeisiä erikoistuneita koulutuksen järjestäjiä ja erityisopetusta tarjoavia oppilaitoksia. **On tärkeää, että ehdotetut uudistukset palvelevat koko tätä laajaa kenttää.**

2. Ammatillisen koulutuksen kokeilu

Sivista kannattaa pääosiltaan esitystä kokeilusta. Ylläpitäjäneutraaliteetin kannalta on keskeistä, että kokeiluun voi osallistua tasapuolisesti yksityisoikeudellisia koulutuksen järjestäjiä. **Sivista pitääkin tärkeänä, että kokeilussa on mukana riittävästi ja kattavasti erilaisia yksityismuotoisia järjestäjiä.** Pidämme myös hyvänä, että opetus- ja kulttuuriministeriön ohjaus rajoittuu esityksen perusteella vain koulutuspoliittisiin tavoitteisiin. Kokeilun tarkoitusta, seuranta ja osallistuvien järjestäjien valintaa on hallituksen esityksessä kirkastettu. Pidämme hyvänä, että hakijoiden pisteytyksen ja kokeilun seurannan toteuttaisi Kansallinen koulutuksen arviointikeskus, Karvi.

Esityksen mukaan kokeiluun valittavien koulutuksen järjestäjien järjestämisluvut korvattaisiin määrääjäksi kokeiluluvilla. Kokeiluluvan saaneella ammatillisen koulutuksen järjestäjällä olisi pääsääntöisesti oikeus järjestää kaikkia ammatillisen koulutuksen tutkintorakenteeseen kuuluvia tutkintoja ja niin sanottua laajennettua oppisopimuskoulutusta niiden tutkintojen ja osaamisalojen osalta.

Sivista pitää erittäin hyvänä, **että kokeilussa voidaan kuitenkin rajoittaa tutkintoja ja osaamisaloja uusista järjestämisoikeuksista.** Näin varmistetaan, että tutkinnon tai osaamisalan laaja järjestämisoikeus ei heikennä olennaisesti niiden koulutuksen järjestäjien

toimintaedellytyksiä, jotka lain voimaan tullessa järjestävät kyseistä koulutusta. Muussa tapauksessa esitys vaikeuttaisi merkittävästi erikoistuneiden koulutuksen järjestäjien toimintaedellytyksiä ja näiden koulutusten, kuten esimerkiksi musiikin ja liikunnan, vetovoimaisuutta. Kuten esityksessä todetaan, nämä koulutuksen järjestäjät ovat usein pitkälle erikoistuneita ja tutkinnon järjestämistä koskeva osaaminen on keskittynyttä.

Esityksen mukaan kokeiluun valituksi voisi tulla “myös muu kuin monialainen järjestäjä, jos koulutuksen järjestäjällä olisi erikoistunutta osaamista tai se olisi muutoin merkittävä alueellinen tai kansallinen toimija”. **Sivista esittää, että monialaisuuden määrittelyssä huomioidaan muukin koulutus kuin ainoastaan järjestämisvastuulla oleva ammatillinen koulutus.** Ammatillisen koulutuksen monialaisuutta ja järjestäjäverkkoa ei Sivistan mielestä voi tarkastella ainoastaan ammatillisen koulutuksen näkökulmasta, vaan huomioon täytyy ottaa koko koulutuksen hallinnonalan strateginen kokonaisuus ja toimintakyky.

Sivistan katsoo, että kokeilussa täytyy olla mukana joukko sellaisia oppilaitoksia, joilla on järjestettävänä tai ylläpidettävänä muutakin koulutusta kuin ammatillista koulutusta eli esimerkiksi vapaata sivistystyötä tai taiteen perusopetusta. Näitä ovat esimerkiksi kansanopistot, urheiluopistot ja konservatoriot. Lisäksi otannan on hyvä pitää sisällään pienempiä, erikoistuneita yksityisiä koulutuksen järjestäjiä. Näin voidaan varmistaa, että kokeilu edustaa kattavasti moninaista koulutuksen järjestäjien joukkoa, ja että kokeilun tuloksia voidaan arvioida riittävällä tavalla. **Opetus- ja kulttuuriministeriön tulee viestiä kokeilun haku- ja valintaprosessista mahdollisimman avoimesti ja tarkoilla kriteereillä.**

Sivista esittää eduskunnalle harkittavaksi, voisiko kokeilussa arvioida osakeyhtiö-, säätiö- ja yhdistysmuotoisen järjestämisen vaikutuksia ammatilliseen koulutukseen. Ammatillisen koulutuksen reformin yhteydessä arvioitiin mahdollisuutta muuttaa ammatillisen koulutuksen järjestäjien oikeushenkilömuotoa. Hallituksen esityksen (HE 39/2017) vaihtoehtoisissa toteutustavoissa todetaan, että ”koulutuksen järjestäjien lupasäätely voitaisiin vaihtoehtoisesti toteuttaa myös siten, että järjestämisluvut uudistettaisiin ammattikorkeakouluja koskevaa lainsäädäntöä vastaavasti toimiluviksi. Toimiluvat myönnettäisiin tällöin erityisille ammatillisen koulutuksen osakeyhtiöille, joista säädettäisiin osin osakeyhtiölaista poiketen”.

Sivista katsoo, että oikeushenkilömuodon muuttaminen yksityismuotoiseksi kehittäisi ammatillista koulutusta merkittävästi. Se vahvistaisi ammatillisen koulutuksen työelämälähtöisyyttä ja alueellisiin elinkeinoelämän tarpeisiin vastaamista. Myös koulutusten kustannusten seuraaminen helpottuisi ja yhteistyö paikallisten yritysten kanssa paranisi. Näin ollen olisi tarkoituksenmukaista, että näitä vaikutuksia voitaisiin arvioida tulevan kokeilun yhteydessä.

Hallituksen esityksessä todetaan lisäksi seuraavasti: ”Yksittäisten kuntien taloudellista toimintakykyä ei ole mahdollista seurata samalla tavalla kuin kuntayhtymien tai yksityisoikeudellisten toimijoiden. Tästä syystä kuntajärjestäjien tilinpitoon liittyvää taloudellista kantokykyä ei arvioitaisi.” Sivista katsoo, että kunnallisten koulutuksen järjestäjien tulee olla tasavertaisessa asemassa suhteessa muihin koulutuksen järjestäjiin. Tämän vuoksi Sivista **katsoo, että myös kunnallisten koulutuksen järjestäjien taloudellista kantokykyä tulee arvioida osana kokeiluun pääsyä.**

Sivista muistuttaa eduskuntaa siitä, että ammatillisen koulutuksen järjestäjiä on Suomessa kaikkiaan 134, joista merkittävä osa jää kokeilun ulkopuolelle. Myös näiden koulutuksen järjestäjien toimintaa on jatkuvasti kehitettävä ja parannettava. **Sivista painottaa, että kokeilulaki ei saa estää kokeilun ulkopuolelle jäävien koulutuksen järjestäjien toimintaa ja kehittämistä. Kokeiluun valittavien toiminta-alueilla voi toimia myös muita koulutuksen järjestäjiä, joiden toimintaedellytyksiä ei saa heikentää.** Opetus- ja kulttuuriministeriön on huolehdittava siitä, että kokeilun ulkopuolelle jääville koulutuksen järjestäjille on tarjolla erilaisia kehittämishankkeita tai kehittämiseen liittyviä

toimenpiteitä. Lisäksi on huolehdittava opetus- ja kulttuuriministeriön resursseista ohjata ja järjestää kyseinen kokeilu.

On myös tärkeää, että kokeilun ulkopuolella olevien järjestäjien osalta uusien koulutusten järjestämislupien myöntämistä ei tule estää kokeilun keston aikana. Kokeilun on ehdotettu kestävän 2033 vuoden loppuun asti, jonka aikana myös kokeilun ulkopuolella oleville oppilaitoksille tulee kehittämistarpeita jo pelkästään elinkeinoelämän kehittyessä sekä työelämätarpeiden muuttuessa.

Hallituksen esityksen mukaisesti opetus- ja kulttuuriministeriö tekisi esitykset kokeilun ulkopuolisille koulutuksen järjestäjille koskien opiskelijavuosien enimmäismäärää järjestämisluvissa vuoden 2025 aikana. Ennen lupien voimaantuloa opetus- ja kulttuuriministeriö kuulisi koulutuksen järjestäjiä. Sivista pyytää tarkentamaan, **miten järjestämislupien enimmäismäärät tarkkaan ottaen määritellään ja miten koulutuksen järjestäjä voi ennakoida järjestämislupansa enimmäismäärää.** Ehdotetuissa säädöksissä ei esitetä muutoksia järjestämislupamenettelyyn muiden kuin kokeilulain piirissä olevien koulutuksen järjestäjien osalta.

3. Rahoitusuudistus

Hallituksen esityksen mukaan ammatillisen koulutuksen rahoitusjärjestelmää uudistettaisiin siten, että jatkossa valtion talousarvioon sisältyvä ammatillisen koulutuksen määräraha koostuisi toteumiin perustuvasta laskennallisesta perusrahoituksesta sekä harkinnanvaraisesta rahoituksesta. Esityksen mukaan toteumiin perustuvan laskennallisen perusrahoituksen rahoitusosuudet muodostuisivat toteutuneista opiskelijavuosista, joiden osuus olisi 50 prosenttia, suoritetuista tutkinnon osista ja tutkinnoista, joiden osuus olisi 30 prosenttia, valmistuneiden työllistymisestä ja jatko-opiskelusta, joiden osuus olisi 18 prosenttia, sekä opiskelijapalautteesta ja työelämäpalautteesta, joiden osuus olisi yhteensä 2 prosenttia.

Sivista kannattaa pääosiltaan hallituksen esitystä ehdotusta siirtyä toteutumiin perustuvaan laskennalliseen rahoitusmalliin. Myös ehdotetut rahoitusosuudet ovat pääosin kannatettavia. On huomattava, että rahoituksessa painottuu entistä voimakkaammin myös tuloksellisuus (yli puolet rahoituksesta). Näin ollen **on varmistettava, että opiskelijavalinnoissa kaikki hakijat ovat jatkossakin yhdenvertaisessa asemassa ja koulutuksen järjestäjillä tarvittavat työkalut arvioida hakijat.**

Sivista katsoo, että opiskelija- ja työelämäpalautteiden osuus voitaisiin pitää nykyisen suuruisena yhteensä 3 prosentissa, jotta palautteiden kerääminen on jatkossakin koulutuksen järjestäjälle rahoituksellisesti yhtä merkittävää. Muun vaikuttavuusrahoituksen osuus olisi tällöin 17 %. Sivista katsoo, että palautteiden kerääminen ja seuraaminen vaatii paljon hallintoresursseja. Tämän vuoksi palautteiden osuuden pienentäminen ei ole mielekäästä, jos sama työ kuitenkin on tehtävä. Pääosiltaan esitetyt rahoitusjaot ovat kuitenkin perusteltuja ja kokonaisuuden kannalta harkittuja.

Sivista katsoo, että ammatillisen koulutuksen jatkuvan oppimisen roolia on vahvistettava ja ammatillinen aikuiskoulutus turvattava. **Sivistan painottaa, että rahoituksen kohdentamisessa tulee tunnistaa kasvava tarve jatkuvalle oppimiselle ja ammatilliselle kehittymiselle.** Sivista on huolissaan ennen kaikkea työelämässä olevien mahdollisuuksista oman osaamisensa uudistamiseen ja päivittämiseen.

Sivista kannattaa pääosiltaan rahoitusmallin yksinkertaistamista, mutta pitää tärkeänä, että **rahoitusmuutosten vaikutuksia avataan ja perustellaan vielä tarkemmin koulutuksen järjestäjille.** Hallituksen esityksen mukaan vaikuttavuusarvioita varten on tehty simulointeja, joilla on arvioitu rahoitusmallin muutosten vaikutuksia koulutuksen järjestäjille. Näitä simulointeja ei ole kuitenkaan julkaistu eikä koulutuksen järjestäjille ole esitelty tyypiesimerkkeittäin, miten rahoitusmalli

tulee vaikuttamaan erityyppisiin koulutuksen järjestäjiin. Lisäksi on hyvä huomata, että myös rahoitusleikkausten vaikutukset ovat edelleen epävarmat, joten rahoituskokonaisuus on koulutuksen järjestäjille erittäin jäsentymätön.

Sivista huomauttaa eduskunnan **tarkastusvaliokunnan mietinnöstä (TrVM 2/2024 vp— K 19/2023 vp), joka kiinnittää huomiota siihen, että ammatillisen koulutuksen rahoitusperusteiden tulee olla läpinäkyviä ja koulutuksen järjestäjien tulee voida ennakoida tulevan rahoituksen taso siten, että toimintaa on mahdollista suunnitella pitkäjänteisesti.** Sivista toivoo toimeenpanon osalta, että opetus- ja kulttuuriministeriö tarjoaa mahdollisimman ajantasaista ja tarkkaa informaatiota koulutuksen järjestäjille siitä, miten koulutusleikkaukset, kustannustiedon muutokset ja rahoitusmallimuutokset vaikuttavat erilaisiin koulutuksen järjestäjiin.

Hallituksen esityksen mukaan kolmen vuoden siirtymäajaksi asetettaisiin ylärajat sille, kuinka paljon yksittäisen koulutuksen järjestäjän rahoitus voisi vähentyä tai kasvaa edelliseen vuoteen verrattuna. Ensimmäisenä vuonna vähennystä voisi olla enimmillään viisi prosenttia, seuraavana vuonna seitsemän prosenttia ja kolmantena vuonna 10 prosenttia. Sivista kannattaa tätä esitystä, mutta huomauttaa, että tämä ei koske jo sovittuja ja 2025 voimaan astuvia leikkauksia, jolloin osalla koulutuksen järjestäjistä rahoitus leikkaantuu yli 10 prosenttia. Esitimme valtion talousarvion yhteydessä (HE 109/2024 vp) sivistyskunnalle yksittäisen koulutuksen järjestäjän turvaamiseksi muutosjarrua siten, että **yksittäisen koulutuksen järjestäjän vuosikohtainen muutos ei saisi olla enemmän kuin 10 prosenttia.**

Sivista pitää hyvänä esitystä siitä, että toteutuneiden opiskelijavuosien perusteella myönnettävässä perusrahoituksessa huomioitaisiin opiskelijan lähtötaso, jota varten muodostettaisiin uusi kerroin. Samalla erityisen tuen kerroin poistuisi käytöstä. Sivista katsoo, että opetus- ja kulttuuriministeriö on seurantaryhmässä tyydyttävällä tavalla avannut, miten lähtötasokerroin huomioi erityisen tuen tarpeen. Sivista katsoo kuitenkin, että lähtötason arvioinnin yhdenmukaisuuteen on kiinnitettävä huomiota ja varmistettava, että ammatillisen koulutuksen rahoitus ei monimutkaistu uuden kertoimen vuoksi.

Kannatamme rahoitusmallin muutosta, joka kannustaa työmarkkinakelpoisten aikuisten osalta suorittamaan tutkinnon osia koko tutkintojen sijaan, sillä aina koko tutkinnon suorittaminen ei ole tarkoituksenmukaista. Samaan asiaan on myös ammatillisten tutkintojen kehittämisen työryhmä (Tutke4) kiinnittänyt huomiota. Pidämme niin ikään hyvänä, että opetus- ja kulttuuriministeriö muokkasi esitystään siten, että jatkossakin ylioppilaat rinnastetaan rahoitusmallissa perusasteen koulutuksen varassa oleviin. Lisäksi on hyvä, että sisäoppilaitosmuotoista majoitusta, johon sisältyy ateriat, on jatkossakin mahdollista toteuttaa. Harkinnanvarainen rahoituksen osalta on tärkeää, että sen myöntäminen ei ole peruste pienentää yksittäisen järjestäjän varsinaista rahoitusta, ja ettei sitä käytetä pysyvän rahoituksen korvikkeena.

Opetus- ja kulttuuriministeriö päätti jatkovalmistelussa muuttaa esitystään siten, että ammatti- ja erikoisammattitutkintojen opiskelijamaksut säilytetään. Näiden tutkintojen omaehtoinen opiskelu voi olla maksullista, sillä koulutuksen järjestäjällä on lupa periä opiskelijalta kohtuullinen opiskelumaksu. Sivista pitää valitettavana, että opiskelijamaksujen säilymisen vuoksi ammatti- ja erikoisammattitutkinnoissa päätettiin säilyttää alempi tutkintotyyppikerroin. Lisäksi henkilöstökoulutusta ei voida jatkossa järjestää ammatillisena koulutuksena. Sivista katsoo, että ammatillista koulutusta olisi syytä tarkastella laajemmin jatkuvan oppimisen markkinoiden kannalta.

Lopuksi rahoituksen osalta **Sivista pyytää sivistysvaliokuntaa kiinnittämään huomiota siihen, että rahoituksessa opiskelijavuoteen kuuluviksi päiviksi ei lueta heinäkuuhun kuuluvia päiviä,** jos opiskelijan henkilökohtaisessa osaamisen kehittämissuunnitelmassa on tavoitteeksi sovittu koko tutkinnon, työhön ja itsenäiseen elämään valmentavan koulutuksen tai tutkintokoulutukseen valmentavan koulutuksen suorittaminen. Hallituksen esityksen mukaan esitys

”ei kohtelisi epäoikeudenmukaisesti myöskään niitä tapauksia, jossa heinäkuussa ollaan opiskelijoina, koska todennäköisesti tällaisten opiskelijoiden kohdalla lomakuukausi joka tapauksessa pidettäisiin jonain muuna ajankohtana, jolta ajalta sitten kertyisi opiskelijavuosia.”

Vuoden 2018 ammatillisen koulutuksen reformin yksi perusajatus on ollut se, ettei opiskelu ole aikaan sidottua, vaan osaamisperusteista. Osa opiskelijoista on hyödyntänyt tehokkaasti kesäaikaa opintoihinsa. Esimerkiksi kesäoppisopimukset ovat olleet hyvä käytäntö monella alalla. Näin on voitu lyhentää opiskeluaikoja ja opiskella omaan tahtiin. **Nyt epäselväksi jää, kannustaako muuttuva rahoitusjärjestelmä koulutuksen järjestäjää enää kesäajan hyödyntämiseen**, koska heinäkuun ajalta he eivät saa opiskelijan opinnoista jatkossa rahoitusta.

Sivista pyytää eduskuntaa varmistamaan, ettei esitys kohtele epätasa-arvoisesti eri järjestäjiä eikä ohjaa koulutuksen järjestäjiä välttämään koulutuksen järjestämistä heinäkuussa. Tällä olisi opiskeluaikoja pidentävä vaikutus. Samalla on muistettava, että esimerkiksi luonnonvara-alalla joudutaan joka tapauksessa järjestämään koulutusta kesällä, koska tämä on keskeistä kasvukauden kannalta.

4. Oppimisen tuki ja erityinen tuki

Esityksessä säädettäisiin opiskelijan oikeudesta oppimisen tukeen ja erityiseen tukeen. Oppimisen tuki korvaisi opiskeluvalmiuksia tukevat opinnot. Sivista pitää hyvänä, että esityksen mukaan oppimisen tukea voitaisiin järjestää opiskelijoille monipuolisesti, joustavasti ja vaihtoehtoisia menetelmiä hyödyntäen. Lisäksi koulutuksen järjestäjä päättäisi opiskelijalle annettavasta erityisestä tuesta nykytilaa vastaavasti.

Sivista kannattaa pääosiltaan oppimisen tuen ehdotuksia ja erityistä tukea koskevia säädösehdotuksia, jotka mahdollistavat joustavan tavan toimia, mutta samalla varmistaa opiskelijan oikeuden tarvitsemaansa tukeen. Opettajan antaman tukiopetuksen osalta Sivista esittää pohdittavaksi, **voisiko tukiopetus olla myös esimerkiksi opettajan konsultaatioon perustuvaa tukea ja ohjausta, jota myös muu opetus- ja ohjaushenkilöstö voisi antaa.**

Esityksessä myös ehdotetaan, että erityisen tuen perusteena voi olla myös vamma tai sairaus. Sivista toteaa, että samalla kun opiskelijoiden yhdenvertaiset opiskelumahdollisuudet varmistetaan, tulee huolehtia myös siitä, ettei koulutuksen järjestäjien hallinnollinen työ lisäännä uudistusten myötä.

Sivista toivoo eduskunnan kiinnittävän huomiota siihen, millaiseksi oppimisen tuen kokonaisuus muodostuu asteelta toiselle siirryttäessä. Tältä osin toivomme, että yhteistyötä eri koulutusmuotojen ja viranomaisten kesken tiivistetään, jotta jatkumo olisi aidosti mahdollinen. Sivista pitää hyvänä, että oppimisen tukea tavoitellaan kehitettävän koulutusjärjestelmässä kokonaisuutena, jotta se toimii oppijan näkökulmasta ymmärrettävästi ja sujuvasti. Koulutusmuotojen erilaiset piirteet ja tavoitteet on kuitenkin huomioitava myös tuen lainsäädännössä, eikä ole tarkoituksenmukaista varsinaisesti yhtenäistää tuen lainsäädäntöä samanlaiseksi kaikissa koulutusmuodoissa.

5. Muut huomiot

Työllisyysalueet aloittavat toimintansa vuonna 2025. Tällä tulee olemaan merkittävä vaikutus yksityismuotoiseen ammatilliseen koulutukseen. Tähän asti ELY-keskusten kilpailuttama työvoimakoulutus on taannut koulutuspalveluiden laadun, kehittämisen sekä markkinaehtoisien kustannustason. Sivista on huolissaan siitä, heikentääkö uudistus yksityismuotoisten järjestäjien mahdollisuuksia vastata työelämän tarpeisiin, jos kunnat tarjoavat koulutusta niin sanotun in-house-periaatteen mukaisesti eli kuntayhtymämuotoisia kouluttajia hyödyntäen ja ilman kilpailutuksia. **Sivista pyytää sivistysvaliokuntaa seuraamaan asiaa tarkkaan.**

Sivista huomauttaa sivistysvaliokunnalle, että hallituksen esityksessä ei oteta kantaa kaksoistutkintoon liittyviin käytänteisiin. Kaksoistutkinto tarjoaa riittävät valmiudet omaaville opiskelijoille hyvän mahdollisuuden suorittaa ammatillinen ja ylioppilastutkinto rinnakkain. Näiltä osin sen aseman kirkastaminen myös lainsäädännössä olisi kannatettavaa. Sivista toteaa kuitenkin, että kaksoistutkinto on verraten työläs kokonaisuus, eikä siksi sovi kaikille. Niin sanotun ristiinopiskelun mahdollistamiseen tulee kehittää myös kevyempiä käytäntöjä, joita Sivista toivoo käsiteltävän ammatillisen koulutuksen kokeilun aikana. Kokeilussa voisi olla mukana sekä toisen asteen koulutustarjonta että yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen tarjoamat opinnot.

Lopuksi Sivista toteaa, että kannatamme esitystä siitä, että muu ammatillinen koulutus poistettaisiin laista ja rahoitusjärjestelmästä vasta kolmen vuoden siirtymäajan jälkeen, ja että siirtymäajalla 8 §:n 1 kohdan mukaisesta muusta ammatillisesta koulutuksesta olisi mahdollista periä opiskelijamaksuja. Muu ammatillinen koulutus täydentää koulutusjärjestelmäämme tarjoten tärkeää osaamista, kuten erilaisia pätevyysvaatimuksia vaativille aloille sekä mahdollistaa tutkinnon osien tehokkaan hyödyntämisen.

Helsingissä 6.11.2024

Sivistysala ry

Annakaisa Tikkinen, johtava asiantuntija, politiikka ja vaikuttaminen

Jussi-Pekka Rode, asiantuntija, politiikka ja vaikuttaminen
jussi-pekka.rode@sivista.fi, puh. +358401686836

Sivistysala tekee sinnikästä työtä koulutuksen, osaamisen ja luovuuden puolesta. Sivista edustaa 400:aa yksityistä sivistysalan työnantajaa. Jäsentemme palveluksessa on 69 000 alan ammattilaista. Olemme Elinkeinoelämän keskusliitto EK:n jäsen.